

БІНАРНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

Тюріна Валентина Олександрівна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціології та психології,
Харківський національний університет внутрішніх справ

Головним завданням сучасного закладу вищої освіти МВС України є забезпечення високого рівня сучасного освітнього процесу, спрямованого на підготовку професіоналів, зокрема для поліції. Не є винятком і Харківський національний університет внутрішніх справ.

Шляхами виконання поставленого завдання є розробка й удосконалення методичного забезпечення освітнього процесу, впровадження нових освітніх технологій, інтерактивних методів і засобів навчання, в тому числі і дистанційного, використання практичного досвіду працівників поліції; організація роботи щодо підвищення професійної майстерності та наукової кваліфікації педагогічних працівників; проведення сумісно з іншими структурними підрозділами навчально-виховної роботи з курсантами.

Означені завдання можуть бути успішно виконані за умов здійснення раціонального підходу до вибору і реалізації форм і методів навчання (традиційних та інноваційних). До інноваційних форм організації навчання можна віднести, зокрема проведення бінарних занять.

Проблему розробки, організації і проведення бінарних занять розглядали Дьяченко Н.В., Єгоренков Д.В., Жарков С.О., Лосєв К.В., Овчинников В.О., Новохатський Д.О., Шиліна Т.А. та інші. Але попри ґрунтовність означених робіт, проблема використання бінарних занять у закладах вищої освіти МВС України потребує додаткових досліджень.

Бінарне заняття – це навчальне заняття, яке об'єднує зміст двох навчальних дисциплін або професійних модулів, це форма інтеграції міждисциплінарних зв'язків. Такі заняття дозволяють інтегрувати знання з різних галузей для вирішення однієї проблеми, дають можливість застосувати одержані знання на практиці.

Метою бінарного заняття є узагальнення і систематизація наявних знань, формування цілісного сприйняття матеріалу, що вивчається. При цьому інтеграція представляє собою об'єднання для одержання якісно нових результатів, які відрізняються від результатів окремого застосування способів, методів і прийомів. В освітньому процесі інтеграція передбачає органічне сполучення матеріалів окремих дисциплін, зусиль і знань декількох спеціалістів різного профілю в межах одного заняття.

Бінарними можуть бути лекційні, семінарські і практичні заняття. Бінарне заняття об'єднує діяльність двох або більше педагогів, представників двох

наукових шкіл, вченого-теоретика і практикуючого спеціаліста, але можливим є і комплексне вивчення практичного матеріалу з різних навчальних дисциплін.

Форма бінарного заняття дозволяє підвищити пізнавальний мотив у тих, хто павчається, тобто сформувати пізнавальну потребу і пізнавальний інтерес до майбутньої професії, а, отже, й до відповідного навчального матеріалу. Цього можна досягти через створення проблемної ситуації, а саме, через демонстрацію конкуруючих або альтернативних точок зору, через реалізацію теоретичних знань у межах розв'язання практичних задач, через демонстрацію різних наукових поглядів на одну проблему.

Проведення бінарного заняття може бути заплановано на різних етапах навчального процесу: на ранніх етапах вивчення розділу або теми з метою постановки проблеми у межах лекційного або семінарського заняття; на проміжному етапі вивчення дисципліни у якості мотивуючої складової у рамках практичних занять, які розкривають зміст окремих аспектів професійної діяльності; у якості логічного завершення розділу або теми для підведення підсумку і систематизації раніше вивчених матеріалів з дисципліни в цілому; для закріплення і відпрацювання одержаних умінь і навичок або уточнення нюансів практичної діяльності доцільно використовувати метод конкретних ситуацій [1].

При підготовці до бінарного заняття педагоги сумісно розробляють форми і методи роботи, як свої, так і студентів. Але проводить кожний з педагогів свою частину навчального заняття окремо.

Під час планування бінарного заняття необхідно враховувати таке:

відповідність у тематичному плані і перетин близьких за змістом тем двох різних навчальних дисциплін;

тема, що вибрана для бінарного заняття, має бути змістовно наповнена з позиції суміжних навчальних дисциплін;

у плані проведення заняття необхідно розкрити зміст компетентностей і компетенцій, які передбачається формувати на занятті, та їхніх елементів, тобто знань, умінь і навичок, які їх визначають, з позиції кожної навчальної дисципліни;

особистісні відносини або точки зору педагогічних працівників не повинні мати і демонструвати елементи суперництва чи конкуренції, а саме заняття повинно слугувати місцем для з'ясування позицій першості;

підготовка до бінарного заняття вимагає більших затрат часу, який витрачається на сумісну підготовку викладачів, а також і курсантів (студентів) [2].

Основними етапами безпосередньої підготовки бінарного заняття є такі: педагогічна і методична підготовка (підбір методів, прийомів, засобів, технологій); робота з літературними джерелами з метою розгляду і врахування і використання результатів нових фундаментальних психолого-педагогічних досліджень; організаційна підготовка, тобто узгодження проведення бінарного заняття, розкладу занять, аудиторії, груп; складання плану проведення заняття.

При підготовці до проведення бінарного заняття доцільно розробити і скласти як індивідуальні плани кожного з викладачів, так і їхній сумісний план

заняття. У відповідності з цим планом здійснюється сумісна підготовка викладачів (або викладача і практичного працівника) [3].

Під час проведення бінарного заняття педагогічна діяльність викладачів має бути спрямована на реалізацію педагогічної мети і завдань заняття. При цьому мета має бути загальною для суміжних навчальних дисциплін і напрямків діяльності спеціалістів. Компетентності й компетенції, що формуються, та їхні елементи (знання, уміння, навички) необхідно детально розкривати в ході заняття з позиції кожної навчальної дисципліни та напрямку діяльності.

Викладання є творчим процесом, а коли об'єднуються дві творчі людини, то змістовність і результативність проведеного заняття можуть зрости багаторазово. Викладачі і практичні працівники, які беруть участь у проведенні бінарного заняття, мають цілеспрямовано добиватися досягнення поставленої мети і завдань, додержуючись виділеного часу, а наприкінці бінарного заняття зробити висновки й оцінити результати навчальної роботи здобувачів вищої освіти.

Ефективна реалізація можливостей бінарного заняття потребує виконання безпосередньо на занятті кількох умов.

На початку заняття необхідно створити атмосферу нестандартності того, що відбувається. Ця умова пов'язана з підготовкою здобувачів освіти до інтенсивної навчально-пізнавальної діяльності для досягнення педагогічної мети і завдань. Тобто доцільно створити проблемну ситуацію, на базі якої сформулювати проблемну пізнавальну задачу [4].

Крім того, необхідно залучати до роботи на занятті як можна більше курсантів (студентів), наприклад, доцільно використовувати ділову гру.

Завдання, які планується виконувати на бінарному занятті, необхідно формулювати у такий спосіб, щоб всі курсанти (студенти) були залучені до його виконання. Наприклад, брали участь у роботі малих груп. Виконання цієї умови сприяє створенню атмосфери психологічної підтримки кожного курсанта (студента) колективом навчальної групи.

Організація проведення бінарного заняття має передбачати раціональний розподіл часу роботи кожного викладача і практичного працівника.

Водночас учасники освітнього процесу мають дотримуватися етичних правил ведення наукової дискусії, демонструючи курсантам (студентам) зразки коректного професійного спілкування та наукового дискутування і тим самим сприяти формуванню відповідних умінь і навичок у здобувачів вищої освіти. Тобто бінарне заняття не повинно перетворюватися на місце для з'ясування пріоритетності конкуруючих точок зору.

Всі завдання і проблемні питання мають розглядатися на занятті з позицій кожної дисципліни, при цьому доцільно заохочувати курсантів (студентів) активно обговорювати завдання і питання та аргументувати свою думку та висловлювання.

Наприкінці необхідно обов'язково підбити підсумки проведеної роботи та досягнутих результатів. Ці оцінювання необхідно проводити одночасно з позицій теорії та практики, крім того, оцінювання має бути коментованим. Для цього викладачі, які проводили бінарне заняття, готують висновки сумісно й

узгоджують свої формулювання. З метою організації подальшої навчальної роботи слід видати курсантам (студентам) завдання для самостійної підготовки, зокрема, для підвищення результативності проведення бінарного заняття доцільно підготувати завдання підвищеної складності. Як відомо, високого позитивного результату дозволяє досягти залучення курсантів (студентів) до виконання проблемних завдань, до пошуку відповідей на проблемні питання, до розв'язування проблемних задач.

Результативність бінарного заняття може бути оцінена за кількома критеріями, а саме: за результативністю застосування курсантами (студентами) теоретичних знань під час розв'язування конкретних ситуаційних задач; за рівнем активності та зацікавленості здобувачів освіти при розв'язуванні запропонованих задач; за обсягом і динамікою одержання нового матеріалу, що є необхідним для успішного виконання практичних завдань, тощо.

Досягнення педагогічних цілей забезпечується тим, що навчальний матеріал викладається послідовно і логічно, а розв'язування практичної ситуаційної задачі відбувається поетапно, а потім в цілому, у відповідності з логікою і послідовністю навчальних дисциплін.

Висновок. Аналіз результатів контрольних зрізів, що були проведені в навчальних групах, в яких проводились бінарні заняття, свідчить про підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти у порівнянні з результатами професійної підготовки курсантів (студентів) у контрольних групах, у яких бінарні заняття не проводились. Перспективним напрямком підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції уявляється розробка й удосконалення методичних матеріалів для бінарних занять з різних навчальних дисциплін.

Список літератури:

1. Дьяченко, Н.В. Интегрированное занятие как способ активизации познавательной деятельности в вузе // Концепт. – 2016. – № 2. – С. 11–15. – URL : <https://e-koncept.ru/2016/16023.htm> (дата обращения: 21.10.2021).
2. Лосев, К.В. Бинарные методы в структуре обучения и развития студентов высшей школы / К.В. Лосев // Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. – 2016. – № 2. – С. 33–45.
3. Шилипа, Т.А. Бинарный урок как эффективный способ формирования у учащихся целостного восприятия мира / Т.А. Шилина, Г.В. Воронкова // Концепт. – № Т1. – 2013. – С. 116–121.
4. Тюріна В.О. Система пізнавальних задач як засіб формування пізнавальної самостійності студентів. *Інноваційні підходи до підготовки педагогічних кадрів у контексті Болонського процесу*: Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції. - Чернівці, ЧНУ, 2005. – С. 193-196.